

ERMENİSTAN'A DESTEK, KAFKASYA'YA GÖZDAĞI, RUSYA'YA ABLUKA

Gözde KILIÇ YAŞIN

Analiz No : 2022 / 18

20.09.2022

Azerbaycan, Ermenistan işgali altındaki topraklarını kurtardı, ancak ateşkes aşamasından kalıcı barış aşamasına geçilmesinde önemli aksaklıklar yaşanıyor. Özellikle sınır hatlarının belirlenmemesi, provokatif girişimlere ve yeni çatışmalara sebep olabilmektedir. Nitekim 13 Eylül 2022de başlayıp 14 Eylül 2022de yeni bir ateşkesle sonuçlanan çatışma, tarafların bildirdiği sayılara göre toplamda 214 kişinin hayatına mâl oldu. Ne var ki bu kez can kayıpları dışında iki ülke arasındaki anlaşmazlığa acelece müdahale etme ve barış görüşmeleri zeminini Batıya kaydırma girişimi kendini belli etmektedir.

İkazlara rağmen Tayvanı ziyaret ederek bölgede gerilimi arttıran ABD Temsilciler Meclisi Başkanı Nancy Pelosi, bu kez Ermenistanı ziyaret ederek barış arayışlarını sekteye uğratabilecek açıklamalarda bulundu. Pelosi, Azerbaycanı çatışmaları şiddetlendirmekle suçladı. Pelosinin baskın, sert ve yine tepeden inme bir söylem geliştirerek şunları yapmak istediği söylenebilir:

1. Azerbaycanı suçlu gösterip geri çekilmeye zorlamak,
2. Rusyanın barış görüşmelerindeki temel aktör olmasını engellemek,
3. Avrupa Güvenlik ve İşbirliği Teşkilâtı (AGİT) Minsk Grubunu tekrar çalışır/çalışmaz hale getirmek,[\[1\]](#)
4. Karabağ meselesini hala çözülememiş/donmuş sorun dosyasında tutmak,
5. Ermenistanı Rusyadan uzaklaştırmak,[\[2\]](#)
6. Ermenistanı tarihte birçok kez yaptığı üzere bu defa Rusyaya ihanete yönlendirmek ve Rusyaya koyacağı mesafe oranında destek sözü vermek,
7. Ermenistanı ABDdeki en etkin Ermeni lobi kuruluşu olan Amerika Ermeni Ulusal Komitesi (ANCA) başta olmak üzere diaspora örgütleri üzerinden[\[3\]](#) ve bölgedeki kontrolünü arttırma amacıyla Ermeni halkı yerine yönetmek,
8. Ermenistanı Kolektif Güvenlik Antlaşması Örgütünden (KGAÖ) ayrılmaya teşvik etmek;[\[4\]](#) böylece KGAÖ'nün güvenilirliğini, işlevselliğini tartışmaya açmak,

9. Ukrayna ile savaşında yıpranan Rusyaya etki alanlarını kaybettirmek.

Nitekim bir kısmı niyet okuması olsa da gerçekleştirdiği temas ve yaptığı basın açıklamalarında dile getirdikleri zaten yukarıda sıralanan unsurları içermekteydi.

Azerbaycan, 30 yıl boyunca Ermenistan tarafından işgal altında tutulan topraklarını 27 Eylül 2020de başlattığı Demir Yumruk operasyonu ile 44 gün içinde kurtardı ve iki ülke arasında ateşkes sağlandı.[5] Operasyonu zorunlu kılan durum şunlardı:

1. Azerbaycanın parçası olan Nahçıvan üzerinde de Ermenistan yetkililerinin hak iddiası söylemleri geliştirmesi,
2. Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyinin 822, 853, 874 ve 884 sayılı kararlarının Karabağı Azerbaycan toprağı olarak tanımlamasına ve Ermenistanı işgali sona erdirmeye çağırmasına rağmen Ermenistanın diplomasi arayışlarını akamete uğratması,
3. Ermenistanın Karabağı kendi parçası olarak tanımlaması,
4. Karabağ sorununu BMGK kararları çerçevesinde çözmesi gereken AGİT Minsk Grubunun Ermenistanın bu tavrını sessizlikle karşılayarak kendi varlığını sonlandırması.

Azerbaycanın Karabağ etrafındaki 7 rayonu ve özellikle Şuşa kentini kontrol altına alması neticesinde 9 Kasım 2020de Rusyanın arabuluculuğunda ateşkes yapıldı. Ermenistan ve etnik ayrılıkçı güçlerin çekilme tarihleri belirlendi, aksaklıklarla da olsa ilerleme sağlandı. 14 Aralık 2021de barış görüşmeleri başladı. Kalıcı barışın sağlanabilmesi için sınırların belirlenmesi, diplomatik ilişkilerin kurulması, tarafların birbirinin egemenliğini, toprak bütünlüğünü, sınırlarının dokunulmazlığını ve bağımsızlığını karşılıklı olarak tanıması, ulaştırma ve iletişim hatlarının açılması gerekmektedir. Ermenistan Başbakanı Nikol Paşinyanın barış arayışını destekler söylemlerine rağmen Ermenistan bilhassa sınırın belirlenmesi aşamasından kaçındı.

Doğrusu Ermenistan açısından 13 Eylül çatışması beklediği destek kapısını aralamış oldu. ABDden ilk kez bu kadar yüksek temsil düzeyli bir isim tarafından ziyaret edilmiş olmak, Karabağ etrafındaki çatışmaların BM gündeminde kalmasını sağlamak,[6] barış görüşmelerine ABD ve Fransa başta olmak üzere tarafsız olmayacaklarından emin olduğu ülkeleri çekebilmek Ermenistan açısından bir kazanım olacaktır. Azerbaycana göre Ermenistan, savaşın Azerbaycan'ın zaferi ile sona ermesinden sonra varılan anlaşmanın şartlarını ihlal etmektedir. 13 Eylül çatışması da Ermenistanın askeri provokasyonunun engellemesi sonucu patlak vermiştir.

Ermenistan ise provokasyon iddiasını reddediyor. Ancak gerçekten de Ermenistan, biraz daha toprak kazanmak ve bundan da çok Karabağın Azerbaycandan koparıldığı senaryoyu hem Azerbaycana hem bölge ülkelerine kabul ettirmek amacıyla giriştiği maceraların ve sınır ateşleriyle yarattığı provokasyonların 2020deki 44 günlük savaşa yol açmasının şokunu atlatamamış olmalı. Muhtemelen 27 Eylül 2020nin bir gün öncesine dönmeyi ve önceki durumu korumayı arzuluyordur. Açık ki Ermenistanın özellikle sınırların belirlenmesi işlemlerinin başlatılmasından kaçınması, şimdiki durumun yeni statükoya dönüşmesini istememesinden kaynaklanıyor. Çünkü tam bir barışın sağlanıp sınırlar belirlenmesi,

karşılıklı egemenlik ve toprak bütünlüğünün tanınması, Ermenistanın zaten askeri, savunma ve ekonomik açıdan kendisinden çok daha üstün olan Azerbaycanın topraklarına bir kez daha işgal amaçlı girmesini yüzyıllar boyunca imkânsız kılacaktır. Diğer taraftan bölge dengelerine Ermenistan üzerinden çıkarılacak savaşlarla müdahil olmak isteyen güçlerin elleri de zayıflayacaktır. Bilhassa ABDnin ani, aceleci ve taraf tutan açıklamaları, Fransanın BMdeki temsilcisinin Azerbaycana kendi silahlı birliklerinin ilk mevziisine çekilme çağrısında bulunması ve çoktan ölmüş bulunan AGİT Minsk Grubu için yeni bir misyon yaratılmaya çalışılması dikkate alındığında, 13 Eylül çatışmasını provokasyonlarla Ermenistanın başlattığı yaklaşımı mantıklı görünmektedir. Zira Ermenistan barış görüşmelerinde Fransa ve ABD gibi ülkelerin desteğini istemektedir.[7] Ancak Azerbaycan, Minsk Grubunu işlevini yerine getirmekte başarısız olmuş bir oluşum olarak tanımladı ve bu oluşuma masada yer vermiyor.

Diğer taraftan Pelosinin ziyareti, ABDde 8 Kasım 2022de gerçekleştirilecek Kongre ara seçimlerinde ABDdeki Ermeni lobi çevrelerinin desteğini kazanma amacından ibaret görülemez. ABDnin çevrelemek, gücünü zayıflatmak ve kontrol altına almak istediği ülkeler var ve ABD açısından Karabağdaki mevcut durum olağan gidişatına bırakılmaz. Ara seçimde Ermeni lobilerinin desteğini çekmek kısmı, öncelikle Ermeni lobisinin oylarını kazanmak ve ayrıca hayata geçirilmesi planlanan çeşitli Ermeni-Amerikan programlarının gerektirdiği bütçe için Kongrede siyasi manevra imkanının yaratılması sözleriyle açıklanabilir.

Ancak bundan fazlası var ve bu da Ermenistan'ın ABD eski Büyükelçi Yardımcısı Armen Kharazyanın sözleriyle[8] şu şekilde açıklanmıştır: Ermenistanın ABD ile bütünlük bir politikaya sahip olmasının sağlanması ve Ermenistan'ın Batı ile normal askeri-teknik işbirliğinin önünde engel olan KGAÖ üyeliğinden çekilmesi. Buna göre KGAÖ, Ermenistanın sorunlarını çözmemektedir. Halbuki KGAÖ'nün 13 Eylül çatışmasında Ermenistanın askeri destek talebini reddederek izleme heyeti göndermesinin sebebi de çatışmanın tartışmalı bölgede gerçekleşmesiydi. Yani asıl sorun sınırın belirlenmemiş olmasıdır. Ermenistan, beklediği desteği buldu ancak bu desteğin şu sonuçları olacak:

1. Batı-Rusya dengesini koruyan reel-politik anlayışını terk edilmesi, bu defa Rusyaya ihanet edilmesi ve Rusyaya karşı ikinci bir cephe açılmasına yardım edilmesi,
2. Özellikle ABD merkezli Ermeni diasporasının, Ermenistanın yönetilmesindeki etki gücünü tekrar arttırması ve bedelini yine Ermenistanda yaşayan halkın ödemesi,
3. Azerbaycanın BM Güvenlik Konseyi kararlarıyla da Azerbaycana aitliği tanınmış topraklarını 30 yıllık işgalden kurtarmışken asla bırakmaması.

Yeni statüko, mevcut durumdur. Yeni statükoda Ermenistan eninde sonunda bölgesel işbirliğine yönelmenin zorunlu ve aynı zamanda en makul çözüm olduğunu anlayacaktır.

**Fotoğraf: Azatutyun*

[1] Pelosi, açıklamalarında defalarca ABDnin bölgedeki ihtilafın çözümünde önemli rol oynayan AGİT Minsk Grubu üyelerinden biri olarak Ermenistan ile Azerbaycan arasındaki ihtilafın ve Karabağ meselesinin adaletli ve kalıcı çözüme kavuşturulması için diplomatik çaba sarf edeceğini vurgulamıştır.

[2] "Նաիրա Նալբանդյան, Այստեղ ենք՝ հասկանալու, թե երևանն ինչ ակնկալիքներ ունի Վաշինգտոնից. Նենսի Փելոսի", *Azatutyun*, 18 Eylül 2022, <https://www.azatutyun.am/a/32039787.html> ; "Փելոսիի այցը Հայաստան ունի կրիտիկական նշանակություն [REDACTED] ՀՀ նախկին փոխդեսպան", *Azatutyun*, 19 Eylül 2022, <https://www.azatutyun.am/a/32040491.html>

[3] "Փելոսին արձանագրել է, որ Հայաստանը դիմակայում է Ադրբեջանի անօրինական և մահաբեր հարձակմանը", *Azatutyun*, 18 Eylül 2022, <https://www.azatutyun.am/a/32039505.html>

[4] "Նաիրա Նալբանդյան, Հայաստանից դժգոհություններ են հնչում՝ ուղղված ՀԱՊԿ-ին", *Azatutyun*, 17 Eylül 2022, <https://www.azatutyun.am/a/32038828.html> ; Naira Nalbandyan, "Նաիրա Նալբանդյան, Այստեղ ենք՝ հասկանալու, թե երևանն ինչ ակնկալիքներ ունի Վաշինգտոնից. Նենսի Փելոսի", *Azatutyun*, 18 Eylül 2022, <https://www.azatutyun.am/a/32039787.html>. Nitekim 10-20 kişilik bir gösteri grubu Pelosiyi karşılayan pankartların yanı sıra KGAÖdan ayrılma çağrısı yapan pankart da taşımaktaydı.

[5] Detaylı okuma için bkz. Tutku Dilaver, "Karabağın Özgürleştirilmesinin Üstünden Geçen 1 Yıl", *AVİM*, 9 Kasım 2021, <https://avim.org.tr/tr/Analiz/KARABAG-IN-OZGURLESTIRILMESININ-USTUNDEN-GECCEN-1-YIL> ; Tutku Dilaver, "Azerbaycan Karabağa Giden Yeni Yolu Açıyor", *AVİM*, 26 Ağustos 2022, <https://avim.org.tr/tr/Analiz/AZERBAYCAN-KARABAG-A-GIDEN-YENI-YOLU-ACIYOR>

[6] "Փելոսին ու Փաշինյանն անդրադարձել են ՀՀ տարածքից ադրբեջանական ստորաբաժանումների դուրսբերմանը վերաբերող հարցերի", *Azatutyun*, 18 Eylül 2022, <https://www.azatutyun.am/a/32039820.html>

[7] "Armenia Responds To Azerbaijani Proposal", *Azatutyun*, 14 Eylül 2022, <https://www.azatutyun.am/a/31752169.html>

[8] "Փելոսիի այցը Հայաստան ունի կրիտիկական նշանակություն [REDACTED] ՀՀ նախկին փոխդեսպան", *Azatutyun*, 19 Eylül 2022, <https://www.azatutyun.am/a/32040491.html>

Yazar Hakkında :

-

Atıfta bulunmak için: YAŞIN, Gözde KILIÇ. 2026. "ERMENİSTAN'A DESTEK, KAFKASYA'YA GÖZDAĞI, RUSYA'YA ABLUKA." Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM), Analiz No.2022 / 18. Eylül 20. Erişim Haziran 08, 2026. <https://avimbulten.org/tr/Analiz/ERMENISTAN-A-DESTEK-KAFKASYA-YA-GOZDAGI-RUSYA-YA-ABLUKA>

Süleyman Nazif Sok. No: 12/B Daire 3-4 06550 Çankaya-ANKARA / TÜRKİYE

Tel: +90 (312) 438 50 23-24 • **Fax:** +90 (312) 438 50 26

 @avimorgtr

 <https://www.facebook.com/avrasyaincelemelerimerkezi>

E-Posta: info@avim.org.tr

<http://avim.org.tr>

© 2009-2025 Avrasya İncelemeleri Merkezi (AVİM) Tüm Hakları Saklıdır